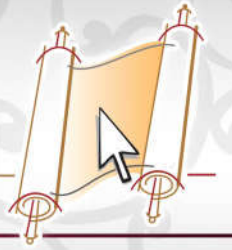

פרשה מבוארת

ע"פ רבנו האברבנאל

שתי הלכות ביום

לע"נ הרב יעקב יצחק בן ר' אברהם דוד ז"ל ורעייתו מרת ברוריה בריינה בת ר' שלמה הכהן ע"ה

גליון 20

פרשת כי תבא

"וְלִקְחֶתָּ מִרְאשֵׁיט פֶּלֶא פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תֵּבִיא מֵאַרְבֶּעָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשָׂמֶתָ בְּטֶנְא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁבְץֵן שְׂמוֹ שָׁב" (דברים פרק כו, ב)

שאלה: מהו טעם מצוות הבאת הביכורים, ומדוע הטריחה התורה את בעל השדה לבוא מדרך רחוקה עם פירות מועטים, והוסיפו חז"ל ואמרו שהיו יוצאים לקראתם בכל עיר ועיר שהיו עובדים בה, ומכבדים אותם מאד, ומה הענין בכך. תשובה: כיון שעיקר קבלת עול מלכות ה' הוא על ידי שנאמין כי לה' הארץ ומלואה, הוא אדוננו ואין עוד אחר, והוא לבדו משגיח על הארץ ומשפיע עלינו טובה. ודרך האדם - כאשר הוא מצליח במעשיו - לשכוח את ה' ולחוש שכוחו ועוצם ידו עשו לו את החיל הזה, לכן ציוה ה' שבכל שנה נעשה דבר גדול כזה, שכל בעלי הנחלות עולים יחד לירושלים בקול זמרה והלל, ויהיה בכך פרסום גדול לאמונה האמיתית, שכל הטובות שיש לנו באות רק מיד ה', ומידו הכל. (שאלה א).

"וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיּוֹם הַהוּא וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִנֵּה הַיּוֹם הַזֶּה אֱלֹהֶיךָ כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לְנֹכַח הַכֹּהֵן הַטֶּנְא מִיָּדְךָ וְהִנֵּיחוֹ לְפָנַי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ. וְעֲנִיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אֹבֵד אָבִי וַיִּרְדּוּ מִצְרַיִמָה וַיִּגְדֵר שָׁם בְּמַתִּי מַעֲטָ וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עֲצוּם וָרֵב", וְעַתָּה הִנֵּה הֵבִאתִי אֶת רְאשֵׁיט פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִי ה' וְהִנֵּחְתוּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים פרק כו, ג-ו)

שאלות: א. משמעות לשון 'הגדתי' מורה על העבר, והרי עד עתה לא אמר כלום. ב. משמעות לשון הפסוק הראשון היא שהכהן יטול את הטנא והוא יניחו לפני המזבח, ואילו בהמשך הפסוקים נאמר על הבעלים 'והנחתו לפני ה' אלקיך'.

תשובה: לשון 'הגדתי' האמורה כאן משמשת כלשון עתיד, כאומר, באתי לפה כדי להגיד את הדברים שיאמר בהמשך דבריו [ומה שאומר 'כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' אין זו ההגדה, אלא זו היא סיבתה, כלומר, כיון שזכיתי ובאתי לארץ שהבטיח ה' לאבותינו, הריני רוצה להגיד את הדברים הבאים, והם מ'ארמי אובד אבי' והלאה]. והכהן הוא שנוטל את הטנא ומניחו לפני מזבח ה', להורות שבאו הביכורים לכבוד ה' ולכן הם מונחים לפני מזבחו על ידי הכהן. ואילו מה שנאמר בסוף על הבעלים 'והנחתו' אין הכוונה להנחה מחודשת, אלא לעזיבה, כלומר, תעזוב את הטנא עם הפירות במקומו שעל יד המזבח [וכמו 'וינח בגדו אצלה', שפירושו עזיבה]. (שאלה ב).

"וַיִּזְבְּחוּ מֹשֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הָעָם לְאָמֹר שְׂמוֹר אֶת כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם. וְהָיָה בַיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְחִקְמֹתָ לָךְ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת וְשָׂדֶת אֶתְם בְּשִׂיר. וְכָתַבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרֶךָ לְמַעַן אֲשֶׁר תֵּבֵא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ" (דברים פרק כו, א-ג)

שאלה: לגבי מה נאמר 'שמור את כל המצוה', אם זו אזהרה על שמירת כל המצוות, הרי כבר הוזהרו על כך ישראל כמה פעמים, ומדוע יש צורך לחזור על כך כאן בתחילת פרשת הנחת האבנים הגדולות בכניסה לארץ ישראל. ואם זו אזהרה על מצוות הנחת האבנים הגדולות הללו, איך יתפרש המשך הפסוק 'כל המצוה אשר אנכי מצוה אתכם היום', שמשמע מכך שהכוונה למצוות רבות.

תשובה: דרך כל האומות, כאשר הצליחו לכבוש ארץ גדולה, להניח בפתח המדינה או העיר אבני שיש גדולות שבהם מסופר מעשה הצלחתם, ועתה ציוה ה' את ישראל שכאשר יבואו גם הם לעשות כן, לא ייחסו את ההצלחה לעצמם, אלא לה', שהוא ההולך לפנייהם והוא נלחם עבורם וכבש לפנייהם את הארץ, ולכן יכתבו על אבנים אלו את כל התורה, ועל כך הזהיר וביאר 'שמור את כל המצוה', כלומר, על ידי שתעשו כן יסייע לכם הדבר לזכור ולשמור את כל המצוות שבתורה, כי יהיה הדבר לזכרון הברית שיש לכם עם ה' על שמירת התורה והמצוות. (שאלה ד).

﴿﴾

"וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבֹרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לְךָ וְהִקְמַתָּ לָךְ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת וְשָׂדֶת אֲתָם בְּשִׂיר. וְכָתַבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרֶךָ לְמַעַן אֲשֶׁר תִּבְאֵ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לְךָ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ. וְהָיָה בְּעֵבֶרְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן תִּקְיֹמוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֲתֶכֶם הַיּוֹם בְּהָר עֵיבֵל וְשָׂדֶת אֲוֹתָם בְּשִׂיר" (דברים פרק כו, ב-ה)

שאלה: מדוע כפלה התורה פעמיים את מצוות הכתיבה על האבנים הגדולות בכניסתם לארץ ישראל [והקמות לך אבנים גדולות], 'תקימו את האבנים האלה'.

תשובה: בחלק הראשון של הפרשה אינו לשון ציווי אלא לשון סיפור, כלומר, בודאי כך תעשו, כדרך הלוחמים, שתוצאו לכתוב את כל סיפור הכיבוש והמלחמות, ועל כך אומר שתכתבו 'את כל דברי התורה', כלומר, את המעשים כפי שמסופרים בתורה על ניסי יציאת מצרים והליכתם במדבר, ואחר כך אומר, כיון שבין כך אתם עתידים לעשות כן מעצמכם, אצווה אתכם שתעשו זאת באופן מסוים, ובכך תקיימו את המצוה כתיקונה, כי תעשו זאת לשם המצוה, ולפי הפרטים המבוארים בפרשה. (שאלה ה).

﴿﴾

"וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַסַּכַּת וְשָׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נְהוּיִתָּ לְעַם לְה' אֱלֹהֶיךָ. וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ וַעֲשִׂיתָ אֶת מִצְוֹתָיו וְאֶת חֻקָּיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם" (דברים פרק כו, ט-י)

שאלה: מדוע את הדברים הבאים אמר משה רבינו יחד עם הכהנים והלוויים, מה שלא מצאנו בשום מקום שהיה אדם נוסף שותף לדברים שדיבר משה עם ישראל. ומהי הפתיחה של 'הסכת ושמע ישראל', והרי פעמים רבות הזהיר משה רבינו את ישראל על שמירת המצוות, ולא הקדים לומר להם לשון זו.

תשובה: כיון שבפרשה הבאה מצוה משה רבינו את הכהנים שיעמדו בין הר גריזים והר עיבל ויאמרו את הברכות והקללות, רצה משה רבינו להקדים להם שלא יחששו מפני הקללות הללו, כי אדרבה, זהו סימן לכך שה' חפץ בהם [וכמו אדם הנושא אשה, שכותב לה תנאים רבים ומפורטים, אך לא יכתוב כן לאשה שאינו רוצה לישא אותה], ושיתף בהקדמה זו את הכהנים - שהם העתידים לומר את הברכות והקללות, שיידעו ישראל שאין הדברים נאמרים להם מתוך שנאה וכעס, אלא אדרבה, מתוך שה' חפץ בהם הוא מזהירם על הדברים הללו. ולשון 'הסכת ושמע' היא כאילו נאמר אל תתייראו ואל תפחדו בשומעכם את כל הקללות, כי על ידי קבלתכם את הדברים תהיו לעם מיוחד לה' אלוהיכם. (שאלה ח).

